

Szeged közgazdasági életéből

GYÁRAK, VÁLLALATOK

A Back részvénytársaság

Back Ernát Fiai Szegedi Gőzmalma és Vízvezeték R. T. Szeged egyik patinás cége, melynek alapítása körülbelül egy évszázadra nyúlik vissza. A céget alapító Back-család egészen kisméretű keretéből fejlesztette a háboru előtti Magyarország egyik legnagyobb vidéki malomvállalatává. A trianoni szerződés által különösen sújtott és határvárossá degradált Szeged ezt a nagy vállalatot sem tudta háboru előtti keretében eltartani és ennek folytán az egyik malom ledállított, de helyébe az ország legmodernebb és legnagyobb befoadóképességű nyilvános tárháza létesült. A vállalatnak új tárházi osztálya is jelentős közgazdasági missziót teljesít, mert napjainkban a technikai berendezése teszi lehetővé, hogy az a sokezer vagyon gabona, amely fő termék

esetén Szegeden át külföldre elszállítását nyer. Itt csekély költséggel uszályokba átrakódásra kerüljön.

A részvénytársaság egyik azoknak a nagy cégeknek, amely az első között karolta fel Szeged speciális termékét, a híres-neves szegedi paprikát, mert már a háboru előtt is és jelenleg is egyik legnagyobb paprikamalmot tartja üzemben.

A „szegedi Back-malom” lisztjei a háboru előtt nemcsak a Kárpátoktól az Adriáig voltak ismeretsek, hanem a legmesszebb eső világrészekben is. Az idők sámdalatos változása után is nagyban hozzájárul a vállalat, hogy a magyar lisztnek kiváló minősége azokon a külföldi piacokon, ahová most is eljuthat a magyar liszt, jelenleg is elismertessék.

Ujszegeden működik az ország egyik legnagyobb textilgyára

A Magyar Kender-, Len- és Jutaipar Rt.-nél naponta 24 órát dolgoznak

Az idegen, aki mostanában Szegedre érkezik és esténként a Tisza partján keres a hőség ellen menedéket, meglepetve látja a tulsó parton egy hatalmas, ötemeletes épület egymás fölött sorakozó kivilágított ablakait. A távolból valamely világvárosi játékkaszinónak is nézhetné az épületet... A szegediek azonban jól tudják, hogy nem könnyelmű szórakozások palotája a sokszáz világító ablaku épület, hanem gyár, Szeged közgazdasági életének egyik legkomolyabb tényezője, az ország textiliparának egyik legjelentékenyebb vállalata: a Magyar Kender-, Len- és Jutaipar Rt.: az ujszegedi kendergyár.

Az elnevezés 1888-ban az ujszegedi oldalon, a tiszai vasúti híd mellett alakult kenderkikészítő telepet jelölte meg teljes pontossággal. A vállalatot alapító azonban kitűnő ipari érzéssel csakhamar felfedezték, hogy Szeged és a Délvidék, valamint a Balkán-államok mezőgazdasága kitűnő piaca lehet egy zsák- és ponyvagyárnak. Már 1890-ben 30 szövőgépet állítottak be, 1895-ben Salzmann kasseli cég vásárolta meg az ipartelepét és mind nagyobb arányokban indult meg a kenderkikészítés, a ponyva- és zsákgyártás. Ekkor már 80 szövőgép futott, 1905-ben részvénytársasággá alakult át és lenfonógyárral bővült ki. A fejlődés ezen stádiumában találta a világháboru, amely alatt nemcsak mint hadiszállító szerepelt, hanem a külföldi piacoktól elvágott ország ruházati cikkeinek gyártásával is nagy szolgálatot tett. 1918. év végén Ujszegeddel együtt szerb megszállás alá került, amely alól csak 1921. augusztus végén szabadult fel. A vállalat életének ezen legkritikusabb éve alatt a munka teljesen szünetelt és csak a gyár vezetőségének ébersége mentette meg a gyárat a leszereléstől.

A megszállás alól való felszabadulással a gyár új fejlődésnek indult. A megindulás szerény tempóját meggyorsította az önálló magyar vámterület, a külföldről való behozatal korlátozása, amely körülmény a textiliparnak kitűnő piacot biztosít, úgy hogy 1934. év végén a szövőüzem már 250 géppel dolgozott és a legkülönfélébb textilipari árukat állította elő.

1935. január 1-én a vállalat vezetése és fő irányítása új kezekbe kerülve, annak teljes átszervezése és a modern időknek megfelelő racionalizálás után a további kibővítés és fejlesztés gyorsított tempóban haladt előre. A gyár élére Gelér József igazgató került, akinek szaktudása általánosan elismert. Alig egy esztendő leforgása alatt, amely idő az átszervezés, rekonstrukció és egyéb berendezkedés elvégzéséhez volt szükséges, a vállalat munkáltszáma 550 emberről 1200-ra

emelkedett, üzemben levő szövőgépeinek száma pedig 250-ről 560-ra nőtt. Maga az üzem egy modernül felszerelt és tökéletes előkészítővel, továbbá komplett kikészítő teleppel és áruanyomóval bővült.

Az átszervezés és az új üzemágak bevezetése nagyarányú építkezés és átépítés megindítását teték szükségessé, amely munka egész éven keresztül folyt és nagyszámu építő és az építkezéshez hozzátartozó iparosnak nyújtott kenyeret.

A szövőgépek által végzett vetések száma 1934-ben 2200 millió volt, míg 1936-ban 6000 millióra fog emelkedni, a gyártott méterek száma pedig 2 millióról 4 millióra.

Az ujszegedi gyár gyártmányai pillanatnyilag a legszélesebb mederben mozognak. Itt készülnek többek között az összes létező len-, kender-, juta- és pamutszövetek, mint amilyenek: bélésvászon, lepedővászon, törülköző, pohártörölő, damaszt asztalkendők és asztalterítők, nyugagyvaszon, rolettavászon, matracuzat, különböző lensávolyok, kórházi anyagok, tűzoltó, katonai, postás és egyéb egyenruhák, női és férfi divatekkek, pyjamák, szövetek, kenderitömlők, tetőfedővászok, nyers- és telített, vízálló és napellenző ponyvaszövetek, szitavásznak, műszaki és textilcikkek, mint szűrő- és préskendők, szíjszövetek, hevederek, stb. Ezeket kivül gyártmányai közé tartoznak a legfinomabb férfi és női, téli és nyári tiszta gyapjú divatszövetek, tavaszi és téli kabátanyagok.

A szövődei részen kívül az ujszegedi telepen álló kenderkikészítő telep ilyen minőségben Magyarországon a legnagyobb, az általa készített kender nemcsak Magyarországon a legjobb, hanem nemzetközi viszonylatban is az első helyet vívta ki magának és nagy hírnévre tett szert. Ezen cikk egyébként csak mint tengerentúli exportáru kerül forgalomba.

A gyár vigogne- és kártolt gyapjú fonódaja fonalak gyártásával és azok forgalombahozatalával is foglalkozik.

Az üzem varrodája készen konfekcionált ponyvákat, zsákokat, katonai és cserkész, levante és egyéb egyenruhákat, valamint kórházi és klinikai felszereléseket készít. Sátorgyára az egész magyar iparban vezető szerepet tölt be.

A gyár a len- és kenderárak különleges felkarolása, propagálása, mind szélesebb körben való alkalmazása által nemcsak a magyar iparnak, hanem a magyar mezőgazdaságnak is felbecsülhetetlen szolgálatot tesz, mert hiszen ezen ipari nyersanyagok termelése a gazdáknak egyrészt biztos bevételt, másrészt sokszorosan magasabb jövedelmet jelent, mint a többi gabona-, vagy takarmányárak művelése.

A vállalat az ipari épületek és gépek ilyen hatékony kibővítése közben a szociális intézményekről sem feledkezett meg. A levegő feljavítása érdekében a gyárudvart parkirozta. A tisztviselők és munkások részére saját kezelésben étkezőt és étkező helyiségeket építtetett, a tisztviselő- és munkáskolóniákat rendbehozatta, orvosi rendelőt létesített a munkások testi épségének és egészségének állandó felülvizsgálására és napközi otthont a munkásszonyok csecsemőinek elhelyezésére. Végül gyárgondozónőt alkalmazott, akinek hivatása a munkásság szociális viszonyainak, valamint étkezésének, ruházódásának, lakásának, élete berendezkedésének és egyéb panaszainak állandó felülvizsgálása, orvoslása.

A munkásság magánéletének helyes irányba terelése és szórakozási lehetőségeinek növelése céljából munkásdalárdát létesített, amely időnkint színjátékokkal egybekötött hangversenyeket rendez. Az ép testben ép lélek elmélet alapján az egész munkásságot sportkörbe szervezte be, amelynek labdarugó, férfi és női tornaszakosztályai vannak és az atlétika minden ágával foglalkoznak. A sportkör részére tornaterem, sport- és tennispálya áll rendelkezésre.

A fentiek felsorolása után minden szó, amit elismerésképpen hozzáfűzni akarnánk, csak kisebbiten azok érdemeit, akik ezt a vállalatot Szegeden megteremtették és mai nivójára emelték.

Wirth és Rengey

Nevezik őket ezermestereknek is, mert a két cégtárs külön-külön mindenhez éri ezen a világon. Hogy mi volt az eredeti foglalkozásuk, arra talán ők maguk sem emlékeznek. Lehet, hogy iparosok voltak, hiszen ma is műhelyeik vannak, úgy a fém-, mint a faszakmában, de az is lehet, hogy mint tisztviselők kezdték pályafutásukat, mert üzletvezetésük olyan precíz és mintaszerű, mintha öreg kettőskönyvelők ülnének az üvegfal mögött. Mégis az a legvalószínűbb, hogy kereskedők voltak, mert annyi találékonyság és sokoldalúság más szakmából nem igen kerülhet ki. Írógépek, számológépek és ezek mindenféle kellei, nemkülönben töltőtollak és különleges írónok kaphatók a Széchenyi-téri üzletükben, ahol azonfelül másolásokat és sokszorosításokat is végeznek, míg az üzlet mögötti műhelyben javítják és renoválják azokat az írógépeket, és töltőtollakat, amelyeket már kikezdett az idő vasfoga.

Az igazi üzlete és komoly üzletága a Wirth és Rengey cégnek mégis csak az Alsótiszparton levő asztalosáru gyára, amelyben kitűnő és az angol gyártmányoknak egyenrangú iródeszkákat gyártják. Ma már azt lehet mondani, alig képes velük bárki is versenyezni redőnyös íróasztalokban és redőnyös iratszekrényekben, amelyeket főként Budapest részére gyártanak, de vannak mindig apróbb találmányaik is, amilyenek a redőnyös tolltartók voltak, amelyekből ezerszámra rendeltek az ország és a külföld kereskedői. A Nemzetközi Vásárok részére már nemcsak Budapesten, de külföldön is ismerik a Wirth és Rengey céget.

Wirthék a szegedi strandéletnek is egyik legfontosabb tényezői, amennyiben rendszeres hajójáratokat tartanak fenn, amivel a szegedi és ujszegedi oldal közötti forgalmat bonnyolítják le. Ezen a helyi forgalmon kívül társas hajókirándulásokat is rendeznek a Tápé fölött levő Szép-kocsmához. Üzleti politikájukra jellemző, hogy bár a hajófuvarozásban nincs konkurenciájuk, mégis olyan alacsony szabták meg a viteldíjakat, hogy azt a legkisebb pénzü embernek is módjában van megfizetni. A szegedi partról Ujszegedre oda-vissza 14 fillérért, a társas kirándulásnál pedig 60 fillérért szállítják oda-vissza az utasokat.

Petróleumgázlámpa
3-400 gyetyafény, 1 l. ürtartalom, 1 éves garanciával **28.-**
Hodács János autókarrószerő, gép- és fémárúzó, Szeged, Lechner-tér 9. 59